

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marty Vršanské a soudců JUDr. Hany Tiché a JUDr. Petra Vojtky v právní věci žalobce: **Ing. M. K.** narozený bytem zastoupený JUDr. Stanislavem Balíkem, Ph.D., advokátem se sídlem Kolínská 13, Praha 3, proti žalovanému: **Ing. A. B.** narozený bytem zastoupený Mgr. Jiřím Urbánkem, advokátem se sídlem Na Kozačce 1289/7, Praha 2, o ochranu osobnosti, vedené u Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 5 C 354/2018, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 19. 1. 2022, č. j. 21 Co 233/2021-256, takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 1. 2022, č. j. 21 Co 233/2021-256, se **mění** tak, že rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 28. 7. 2021, č. j. 5 C 354/2018-223, se mění takto:

Žalovaný je povinen přednést na schůzi Poslanecké sněmovny následující po právní moci tohoto rozsudku omluvu tohoto znění: „Omlouvám se panu M. K. za slova vyřčená při zasedání Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 11. 7. 2018, že „rozkrádal Ministerstvo obrany a zabil lidi cez padáky“.

Žalovaný je povinen do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku zaslat žalobci písemnou omluvu tohoto znění: „Já podepsaný Ing. A. B. se tímto omlouvám panu M. K. že jsem o jeho osobě sdělil veřejnosti formou svého vystoupení v Poslanecké sněmovně dne 11. 7. 2018 přenášeného v živém vysílání celoplošné televizní stanice ČT 24, že „rozkrádal Ministerstvo obrany a zabil lidi cez padáky“.

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů za řízení před soudem prvního stupně ani před soudem odvolacím.

III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů dovolacího řízení 17 388 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta JUDr. Stanislava Balíka, Ph.D.

Odůvodnění:

Žalobce, v době podání žaloby [redacted] se domáhal, aby žalovanému, v době podání žaloby [redacted] a [redacted] v současnosti [redacted] bylo uloženo přednést na schůzi Poslanecké sněmovny za výrok vyslovený žalovaným (v rámci hlasování o důvěře vládě) na adresu žalobce dne 11. 7. 2018 na schůzi Poslanecké sněmovny živě přenášené televizní stanicí ČT 24 omluvu tohoto znění: „Omlouvám se panu M [redacted] K [redacted] za slova, vyřčená při zasedání Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 11. 7. 2018, že ‚rozkrádal Ministerstvo obrany a zabil lidi cez padáky‘. Uvedené výroky o M [redacted] K [redacted] jsou nepravdivé.“

Okresní soud Praha-západ rozsudkem ze dne 18. 9. 2020, č. j. 5 C 354/2018-124, žalobu částečně zamítl, pokud jde o konstatování, že výroky jsou nepravdivé, ale uložil žalovanému, aby se za výroky omluvil. Krajský soud v Praze k odvolání žalovaného usnesením ze dne 25. 2. 2021, č. j. 21 Co 13/2021-201, zrušil rozsudek okresního soudu v odvoláním napadené vyhovující části výroku a věc mu v daném rozsahu vrátil k dalšímu řízení. Uložil mu, aby znovu posoudil a přezkoumatelně odůvodnil otázku pasivní legitimace žalovaného. Dále konstatoval, že sporné výroky jsou tzv. hybridní, tedy v sobě kombinují skutkový a hodnotící prvek, a je u nich třeba zkoumat, zda mají skutkový základ. Ten v politickém projevu nemusí být úplně přesný, stačí, aby byl reálný (skutečnosti vyvolávající pochybnosti). Dále bylo soudu prvního stupně uloženo se zabývat znovu tím, zda s ohledem na okolnosti, za nichž byly výroky proneseny, byly způsobilé zasáhnout osobnost žalobce.

Poté Okresní soud Praha-západ rozsudkem ze dne 28. 7. 2021, č. j. 5 C 354/2018-223, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal omluvy ve znění „Omlouvám se panu M [redacted] K [redacted] za slova, vyřčená při zasedání Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 11. 7. 2018, že ‚rozkrádal Ministerstvo obrany a zabil lidi cez padáky‘.“, a rozhodl o nákladech řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 11. 7. 2018 na schůzi Poslanecké sněmovny živě přenášené televizní stanicí ČT 24 žalovaný jako [redacted] při projednávání otázky důvěry vládě na adresu žalobce, též [redacted] (mimo jiné) uvedl: „Tenhle zloděj zlodějský mi nebude nic vyčítat. Mě estébáci terorizovali za to, že jsem nekupoval ze Sýrie fosfáty. A proč? Protože jeho kámoš, jeho rodina, H [redacted] tam prodával tanky! Osobní přítel rodiny A [redacted] A jeho, on, který rozkrádal Ministerstvo obrany a zabil lidi cez padáky, tak když paní ministryně bývalá Š [redacted] mluví o tuhých pavučinách, tak ta jeho firma ještě tam stále dělá ty kšefty. Koho zastupuje? Ten švédský prototyp radaru? Nebo tu Augustu? Tak nechť přizná pan K [redacted] kde má ty firmy, kde má ty miliardy. On mi nebude tuná vykládat o STB! Já jsem třikrát vyhrál soud! Tak chod'te to říct tým demonstrantům.“ Vzhledem k tomu, že žalovaný pronesl dané výroky na půdě Poslanecké sněmovny jako [redacted] v průběhu projednávání důvěry vládě, realizoval podle závěru okresního soudu v rámci svých pravomocí činnost vlády. Jeho výroky byly sice expresivní, informace však neměly osobní nebo intimní povahu, souvisely s projednávanou problematikou, a to místně, věcně i časově. Připomínka sporných zakázek na Ministerstvu obrany souvisela s konkurenčním bojem mezi opozičními stranami a bylo na ni přítomnými poslanci

reagováno. Šlo tedy o kritiku v rámci veřejné debaty mezi politiky na půdě Parlamentu, která požívá silné ochrany, a to i když je podjatá, šokující či útočná. Žalovaný měl možnost na výroky bezprostředně reagovat. Negativní postoj žalobce k osobě žalovaného je všeobecně znám a žalobce ho prezentuje v médiích, zejména na sociálních sítích. Oba účastníci dlouhodobě užívají ve vzájemné komunikaci vulgární a dehonestující výrazy. Žalobce proto musel předpokládat ze strany žalovaného ostrou reakci a kritiku jeho dosavadních politických kroků. Okresní soud tedy především uzavřel, že žalovaný není ve věci pasivně legitimován. Pro případ, že by bylo možno projev žalovaného pokládat za vybočení (exces) z rámce činnosti [REDAKCE] hodnotil okresní soud oba výroky jako tzv. hybridní, tedy zčásti skutková tvrzení a zčásti hodnotící soudy, u kterých byl prokázán skutkový základ, tedy skutečnosti, které vyvolávají pochybnosti o zakázkách na ministerstvu obrany v době působení žalobce. Bez ohledu na to, k jakým závěrům dospěla policie, je dána nejméně politická odpovědnost (spoluodpovědnost) žalobce za nepříznivý výsledek výběrového řízení na padáky, případně další zakázky ministerstva obrany. Pochybnosti o působení žalobce na ministerstvu a o jeho vazbách na kontroverzní podnikatele trvají několik let a jsou prezentovány jak v médiích, tak na sociálních sítích. Újma žalobce byla podle okresního soudu způsobena reakcí na jeho neprůhledný postup při veřejných zakázkách a pochybné kontakty s kontroverzními podnikateli. Tyto praktiky žalovaný svými výroky kritizoval a žalobce, jako veřejně činná osoba, je povinen tuto kritiku snášet, do jeho cti předmětnými výroky zasaženo nebylo.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 19. 1. 2022, č. j. 21 Co 233/2021-256, potvrdil zamítavý rozsudek okresního soudu a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odkázal na skutková zjištění okresního soudu a posoudil uplatněný nárok podle § 81 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, (dále jen „o. z.“). Ztotožnil se se závěrem okresního soudu, že předmětné výroky byly v místní, časové a věcné souvislosti s projednáváním důvěry vládě na schůzi Poslanecké sněmovny 11. 7. 2018. Místní a časová souvislost jsou zřejmé, věcná souvislost je dána tím, že žalovaný jimi reagoval na výroky žalobce, který zdůvodňoval, proč nemůže vyslovit vládě důvěru. Správným shledal odvolací soud také závěr soudu prvního stupně, že i kdyby bylo možné za určitých okolností uvažovat v případě sporných výroků o tzv. excessu, nebylo by možno žalobě vyhovět, neboť byl prokázán skutkový základ výroků, které jsou výroky hybridními. Byly totiž prokázány skutečnosti, které vyvolávají pochybnosti o zakázkách na ministerstvu obrany v době působení žalobce, neboť žalobce nese politickou odpovědnost za nepříznivý výsledek výběrového řízení na nákup padáků, případně další zakázky Ministerstva obrany. Předmětné výroky tedy podle odvolacího soudu nebyly neoprávněné, a navíc ani nebyly způsobily zasáhnout do osobnostních práv žalobce. Nebyly totiž sdělením pro poslance, kterým byly určeny, ani pro širokou veřejnost, nových faktů, a již vůbec ne jakýmkoliv obviněním, dokonce snad ze spáchání trestných činů, ale toliko „připomenutím obecně známých kauz“ žalobce z 90. let minulého století, které jsou již čtvrt století zmiňovány i jinými poslanci v Poslanecké sněmovně, mnohdy i mnohem ostřejší formou, médií i veřejností. Přitom je komentuje i sám žalobce, který uvedl, že má snížený práh citlivosti a že s takovými výroky počítá. Už z toho je zřejmé, že tyto výroky se žalobce v průběhu uplynulého čtvrtstoletí nijak nedotýkaly, nemohou se jej tedy dotýkat ani nyní. Důležité je také to, že předmětné výroky zazněly v politické debatě, které ustálená judikatura poskytuje silnou ochranu, že byly cíleně vyprovokovány velmi útočným projevem žalobce, který zaútočil na rodinu žalovaného, a dokonce i na jeho mužství, což žalovaný vnímal velice úkorně. Konečně odvolací soud přihlédl i k tomu, že použití expresivních a vulgárních výrazů je ve vzájemné komunikaci účastníků naprosto běžné.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost podle § 237 o. s. ř. odůvodňuje tím, že se odvolací soud při právním posouzení věci částečně odklonil od ustálené judikatury dovolacího soudu, částečně nesprávně posoudil otázky dovolacím soudem dosud neřešené.

V posouzení otázky, zda [REDAKCE] u něhož je namístě předpokládat vyšší stupeň informovanosti, může neověřenými tvrzeními zasáhnout do osobnostní sféry třetí osoby a zda se dotčený může domáhat ochrany osobnosti, se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 231/2021. Závěr odvolacího soudu o absenci pasivní legitimace žalovaného je v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2012, sp. zn. 11 Tcu 135/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 3 Tcu 33/2014). Podstatné není pouze to, kde byl výrok pronesen časově a místně, ale to, zda byl v Poslanecké sněmovně pronesen ve formě, jakou předpisuje jednacím řádem Poslanecké sněmovny, a jaký byl obsah výroku. S předchozí otázkou souvisí dovolacím soudem dosud neřešená právní otázka, „kde je ve vztahu k výrokům proneseným na půdě Poslanecké sněmovny při projednávání vyslovení důvěry z hlediska jejich obsahu hranice mezi excesem (s daným programem schůze nesouvisejícím) a výroky s projednáváním důvěry vládě souvisejícími, a to ze zorného úhlu člena vlády a koaličního poslance na jedné a opozičního poslance na straně druhé“. Taktéž dosud neřešená dovolacím soudem je otázka, do jaké míry lze projev přednesený v Poslanecké sněmovně, přenášený veřejnoprávní televizí a archivovaný na internetu, považovat za projev učiněný výlučně na půdě sněmovny, a řečníku je tato okolnost známa. V souvislosti s touto otázkou se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to konkrétně od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2022, č. j. 25 Cdo 231/2021-127, též v závěru, že k úplnému zjednání nápravy by snad měla postačovat svépomoc dotčené osoby, a to bez ohledu na intenzitu zásahu, resp. že taková svépomoc vylučuje možnost domáhat se soudní ochrany. Dovolatel dále namítl nesprávnou interpretaci pojmu hybridní výrok a nesprávný výklad rámce přípustné kritiky odvolacím soudem v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 19/2020. Podle žalobce výrok, který by v trestním řízení obstál jako popis skutku, nemůže být pro účely ochrany osobnosti pokládán jen za výrok hybridní. Předmětné výroky nebyly hodnotovými soudy, ale osočením žalobce ze skutků, které jsou v trestním zákoně označeny za trestné. Konečně se dovolatel táže, zda přípustným projevem svobody slova na parlamentní půdě je i vědomá lež. Žalobce navrhl, aby dovolací soud změnil napadený rozsudek a žalobě vyhověl, nebo aby rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání uvedl, že dovolatelem zmíněné rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tcu 135/2012 a sp. zn. 3 Tcu 33/2014 nejsou pro danou věc přílehlavé, neboť pojednávají o otázce trestněprávní indemnity. Se závěrem o nedostatku své pasivní legitimace se ztotožnil. Předmětné výroky byly proneseny v místní, časové i věcné souvislosti s jednáním o důvěře vládě. Na projev žalobce o důvodech, pro něž nehodlá vyslovit vládě důvěru, reagoval žalovaný tím, že předmětnými výroky připomenul kauzy žalobce, se kterými je ve veřejném prostoru spojován. Projev učinil při jednání pléna Poslanecké sněmovny a adresoval ho přítomným poslancům. Proto se svým projevem nedopustil vybočení (excesu) z plnění svých služebních povinností [REDAKCE] (ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2020, sp. zn. 25 Cdo 705/2019, a nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3076/2020). Odvolací soud správně vyhodnotil povahu výroků, když konstatoval, že se nejednalo o sdělení nových faktů, ale o připomenutí obecně známých kauz žalobce. V politické debatě je běžné, že politici se v ostré výměně názorů vrací ke kauzám, se kterými jsou (případně byli) jejich protivníci veřejně spojováni,

a tyto kauzy i v určitých zkratkách, do kterých je daná kritika koncentrována, připomínají. V Poslanecké sněmovně jsou při jednání pléna v debatě zaznívající výroky bezprostřední a mnohdy impulzivní, většinou zde není ani prostor pro pečlivé zdůvodnění dané kritiky, neboť se předpokládá znalost politických otázek (včetně politických kauz) ze strany přítomných poslanců, kterým byl projev určen. Je zřejmé, že výrokem, že žalobce zabil lidi přes padáky, žalovaný netvrdil, že by byl žalobce vrahem, když z předmětného výroku není ani zřejmé, jak konkrétně by měl žalobce lidi přes padáky zabít. Žalovaný uvedeným výrokem pouze připomenul přítomným poslancům kauzu nekvalitních a životu nebezpečných padáků, s níž je žalobce spojován v médiích a na sociálních sítích. Obdobně v případě výroku o rozkrádání Ministerstva obrany žalovaný jen poukazoval v určité koncentrované zkratce na kauzy, které se ve veřejném prostoru k působení žalobce na tomto resortu vážou, tedy jen připomněl „kauzy žalobce“, které jsou poslancům známé. K prokázání reálného základu předmětných výroků bylo provedeno množství důkazů (publikací, článků i záznamů projevů jiných politiků a publicistů), které dokládají, že ve veřejném prostoru jsou kauzy na Ministerstvu obrany (včetně kauz padáků) s žalobcem opakovaně spojovány. Žalovaný připomněl, že výroky zazněly v nočních hodinách, po celodenní vyhocené debatě a žalovaný k nim byl vyprovokován provokativním projevem žalobce. Podle judikatury je u ústního projevu nutné brát ohled na jeho bezprostřednost a možnou impulzivnost, a je tedy nutné k němu přistupovat se zvýšenou tolerancí (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1486/15). Podobně se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 701/2011 k výroku „Běž do prdele, vole“, pronesenému na jednání obecního zastupitelstva, když konstatoval, že je nutné posoudit celkový kontext, za kterého byl výrok vyřčen, a vzal v úvahu, že zmíněným výrokem vygradovala napjatá situace na zastupitelstvu, bezprostředně po vyostřené situaci a za vzájemně dlouhodobě napjatých vztahů. Podle žalovaného je v nyní projednávané věci také nutno zohlednit, jakým způsobem se vyjadřuje žalobce o žalovaném (užívá například tyto výrazy: svině B■■■■ arogantní kretén, zloděj a tunelář, podlý a zbabělý alibista, mafián, zločinec, gauner apod.), a to i ve formě psaného projevu, se kterým je dle judikatury spojena menší míra tolerance než v případě projevu ústního. Není pak podstatné, jestli debatu v Poslanecké sněmovně přenášela televize. I k tomuto se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 3018/14, byť s ohledem na předmět ústavní stížnosti jen ve vztahu k otázce trestněprávní a správně právní indemnity, když uvedl, že pro poskytnutí zvýšené ochrany projevu učiněnému na jednání komory Parlamentu nemá vliv, pokud je tento projev vysílán televizí. I v takovém případě je projev na plénu určen účastníkům parlamentní debaty. Ostatně stejně jako byly přenášeny výroky žalovaného, byla přenášena i reakce žalobce. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je přípustné a je i důvodné, neboť odvolací soud se odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu v posouzení otázky pasivní věcné legitimace a při posouzení povahy předmětných výroků.

Podle § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 81 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále též jen „o. z.“) chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít

svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Podle odstavce 2 téhož ustanovení ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Podle § 82 odst. 1 o. z. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

Podle § 2894 odst. 1 o. z. povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody). Podle odstavce 2 téhož ustanovení nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

Podle § 2956 o. z. vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.

Podle § 2951 odst. 2 o. z. se nemajetková újma odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečně a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

Do osobnosti člověka, resp. do jejích jednotlivých složek, jak jsou demonstrativně vypočteny v § 81 odst. 2 o. z., může být neoprávněně zasazeno nejen subjektem jednajícím v oblasti soukromého práva, ale i subjektem, který je povolán k výkonu veřejné moci a jedná ve sféře práva veřejného. Tyto dva případy je však třeba pečlivě rozlišovat právě s ohledem na okruh osob povinných k náhradě nemajetkové újmy. Dopustí-li se neoprávněného zásahu do osobnosti člověka některý ze subjektů uvedených v § 3 zákona č. 82/1998 Sb. při výkonu veřejné moci, který je mu svěřen, odpovídá za tento zásah a případnou újmu stát, a to v případě, že se tak za podmínek stanovených tímto zákonem stalo nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (§ 7, § 8 a § 13 zákona č. 82/1998 Sb.). Tehdy je zákon č. 82/1998 Sb. v poměru speciality k občanskému zákoníku, neboť upravuje užší množinu neoprávněných zásahů do osobnosti člověka, a občanský zákoník se užije jen podpůrně v otázkách, které nejsou tímto zvláštním předpisem upraveny. V § 31a zákona č. 82/1998 Sb. je založen výslovně nárok na náhradu nemajetkové újmy, jehož povaha je odvozena od téhož východiska jako obecný nárok na ochranu před zásahy do osobnostních práv, tedy jde o odčinění nepříznivého dopadu do osobnostní (nikoliv majetkové) sféry poškozeného zasahujícího především jeho čest, vážnost, důstojnost, projevy osobní povahy, ale i soukromí, osobní svobodu, život a zdraví.

V případě, kdy osoba v pozici člena státního orgánu (§ 3 zákona č. 82/1998 Sb.) svým jednáním (například výrokem) vybočí z rámce výkonu veřejné moci, jak je pro daný státní orgán vymezen, respektive si počíná způsobem, který nelze vůbec považovat za jednání při výkonu veřejné moci, jde o tzv. exces. Za případnou újmu pak neodpovídá stát, ale sama osoba, která se excesivního postupu dopustí, což je též žádoucí vzhledem k zcela specifické povaze zásahu do cti a dobré pověsti člověka, jenž zakládá osobní vztah mezi uraženým a nactiutřačem. Omluva vyslovená přímo tím, kdo jiného urazil, poskytuje uraženému satisfakci právě proto, že škůdce je nucen uznat svou chybu. Pro posouzení, zda o exces šlo, je rozhodující, zda jednání (či opomenutí) mělo vztah k činnosti (úkolům) osoby vykonávající veřejnou moc (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2020, sp. zn. 25 Cdo 705/2019, a dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4118/2015, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5848/2016). Jde-li o výrok, pak je třeba vážít tři kritéria: 1) časové kritérium, 2) kritérium fóra, na němž byl výrok pronesen,

a 3) kritérium obsahu výroku (viz nálezn Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3076/20).

V dané věci pronesl žalovaný o žalobci předmětné dva výroky v poslanecké sněmovně v rámci debaty předcházející hlasování o důvěře vládě, přičemž v té chvíli nepochybně vystupoval jako [REDAKCE] která se o důvěru uchází. Šlo o projev vůči [REDAKCE] tedy jinému představiteli orgánu státu. Za újmu způsobenou předmětnými výroky by odpovídal stát podle zákona č. 82/1998 Sb. v případě, že by je bylo možno podřadit pod výkon veřejné moci, představované činností [REDAKCE]. Poměřováno třemi shora uvedenými hledisky bylo naplněno kritérium fóra, neboť [REDAKCE] se obracel k parlamentu, a bylo naplněno i kritérium časové, neboť šlo o projev v rámci jednání o vyslovení důvěry vládě. S přihlédnutím k obsahu výroků však nelze dovést jejich věcnou souvislost s činností vlády. To ostatně vyplývá i z obrany žalovaného, který namítá, že z jeho strany šlo o emotivní reakci na slovní útok žalobce osobního rázu. Ze záznamu celého nalézacího soudu citovaného projevu žalovaného i v jeho kontextu s projevy žalobce a jiných poslanců jemu předcházejících a na něj navazujících lze zjistit, že žalovaný mimo jiné označoval žalobce za „zloděje zlodějského“, tvrdil, že jeho „estébáci terorizovali za to, že nekupoval ze Sýrie fosfáty“, protože žalobcův „kámoš tam prodával tanky“ a pronášel též jiná ne zcela souvislá a srozumitelná prohlášení, žalobci v emočním vypětí tykal a vyjadřoval se i k záležitostem z minulosti své rodiny. Výroky, jimiž v rámci uvedeného proslovu žalovaný nařkl žalobce z podílu na smrti třetích osob a z rozkrádání veřejných financí, nemají žádnou obsahovou souvislost s otázkou, zda vládě lze projevit důvěru, či nikoli a nelze učinit jiný závěr, než že jimi žalovaný sledoval své zcela osobní zájmy, když emotivně reagoval na projev žalobce, jež sám pokládal za osobně urážlivý. Vzhledem k těmto okolnostem nelze předmětné výroky žalovaného pokládat za jakousi formu politického boje, či snahu o zdiskreditování politického protivníka v tvrdém, ale férovém měření politických sil, ani o předestření věcných argumentů, pro něž by ostatní poslanci neměli žalobci popřát v debatě sluchu.

Daným projevem se tedy žalovaný dopustil vybočení z výkonu své funkce [REDAKCE] proto je právní závěr nalézacích soudů o absenci pasivní legitimace žalovaného nesprávný. Žalovaný je ve věci pasivně legitimován a bylo namístě se dále zabývat povahou předmětných výroků a tím, zda zasáhly do osobnostních práv žalobce.

Patří k obecným východiskům práva na ochranu osobnosti (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018), že ke vzniku občanskoprávní povinnosti odčinit nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti člověka musí být splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívajícího buď v porušení, nebo ohrožení osobnosti člověka v jeho fyzické či morální integritě. Zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry člověka (obdobně viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 439/2018). Zásah do osobnostních práv je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k osobě postižené fyzické osoby (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria). Uplatnění konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, za které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovést, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti pocítovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.

K porušení práva na důstojnost, vážnost, čest a soukromí člověka může dojít jak nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru, tak zveřejněním nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě. Při zkoumání přiměřenosti předmětného zásahu se totiž rozlišují skutková tvrzení a hodnotící soudy, neboť podmínky kladené na přípustnost každé z těchto kategorií se liší. Skutkové tvrzení se opírá o fakt, objektivně existující realitu, která je zjiitelná pomocí dokazování, pravdivost tvrzení je tedy ověřitelná. V zásadě platí, že uveřejnění pravdivé informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokud tento údaj není podán tak, že zkresluje skutečnost, či není natolik intimní, že by jeho zveřejnění odporovalo právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti. Hodnotící soud naopak vyjadřuje subjektivní názor autora, který k danému faktu zaujímá určitý postoj, a to na základě vlastních, tedy subjektivních kritérií. Pravdivost hodnotícího soudu proto nelze dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho veřejné prezentace je přiměřená a zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tudíž zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby. U veřejně činné osoby se vyšší míra tolerance při posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů uplatněných při kritice související s veřejnou činností, kterou taková osoba vykonává, zpravidla nevztahuje na nepravdivé skutkové údaje o veřejně činné osobě (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, č. 29/2009 Sbírky).

Posouzení povahy výroku žalovaného odvolacím soudem je v rozporu se shora citovanými judikatorními východisky. Výrok, že žalobce „rozkrádal Ministerstvo obrany a zabil lidi cez padáky“ je navzdory své sporné jazykové kvalitě celkem jasným skutkovým tvrzením o tom, co podle žalovaného žalobce udělal. Nejde o hodnocení žalobcových vlastností, povahy, jednání, nejde o projevení názoru žalovaného na žalobce. V daném projevu není obsažen žádný hodnotící prvek, proto jej nelze označit za hodnotící soud ani za výrok tzv. hybridní. Předmětný výrok je skutkovým tvrzením a nalézací soudy nedospěly k závěru, že žalovaný prokázal jeho pravdivost. Konstatování nalézacích soudů, že ve veřejném prostoru se dlouhodobě objevují spekulace o působení žalobce na ministerstvu obrany, a že byly „prokázány skutečnosti, které vyvolávají pochybnosti o zakázkách na ministerstvu obrany v době působení žalobce, neboť žalobce nese politickou odpovědnost za nepříznivý výsledek výběrového řízení na nákup padáků, případně další zakázky Ministerstva obrany“, nejsou závěrem o prokázání tvrzení, že žalobce kradl nebo někoho zabil. Jde tedy o skutková tvrzení neprokázaná.

Žalobce a žalovaný jsou dlouholetými politickými protivníky a jejich vzájemné projevy jsou sice často plné napadání, urážek a jedovatosti (což je politováníhodné), přesto však nelze uzavřít, že veřejně pronesené tvrzení, že žalobce za svého působení na ministerstvu obrany rozkrádal veřejný majetek a že zavinil něčí smrt, by nebylo způsobilé se žalobce dotknout. Jsou to závažná obvinění a nelze je bagatelizovat ani odkazem na pokleslou úroveň politické debaty ani poukazem na spekulace médií o roli žalobce v aférách minulých let. Lze uzavřít, že předmětný výrok by důvodně nesla úkorně každá osoba v postavení a na místě žalobce, a to i s přihlédnutím k tomu, že jde o osobu veřejně činnou, politika s bohatými zkušenostmi z vyhrocených debat, zřejmě (dle jeho vlastních vyjádření) již s poněkud zvýšeným prahem vnímání negativních projevů ze strany protivníků. Posledně zmíněná okolnost vede dovolací soud k závěru, že k reparaci zásahu do žalobcovy osobnosti v daném případě jako odpovídající satisfakce zcela postačí omluva, již se žalobce domáhá.

Odvolací soud tedy rozhodl nesprávně, uzavřel-li, že žalovaný za svůj projev neodpovídá, že předmětný výrok nebyl způsobilý dotknout se žalobcovy cti a že šlo o výrok hybridní, u něhož bylo možno spokojit se s prokázáním existence různých spekulací na dané téma ve veřejném prostoru. Vzhledem k tomu, že dosavadní výsledky řízení umožňují o věci

rozhodnout, dovolací soud podle § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil rozhodnutí odvolacího soudu a žalovanému podle § 2951 odst. 2 o. z. uložil, aby se žalobci za předmětný výrok omluvil.

Podle § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 2 a § 142 odst. 1 o. s. ř. by žalobce, který byl ve věci úspěšný, měl právo na náhradu nákladů za řízení před soudem prvního stupně i před soudem odvolacím. Protože se však žalobce tohoto práva výslovně vzdal, rozhodl dovolací soud, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů za řízení před obvodním soudem ani před soudem odvolacím.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. Žalovaný, který byl v dovolacím řízení zcela neúspěšný, je povinen nahradit žalobci náklady dovolacího řízení. Ty jsou představovány odměnou advokáta za jeden úkon právní služby 2 500 Kč podle § 11 odst. 1 písm. k), § 9 odst. 3 písm. d) a § 7 bodu 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., paušální náhradou hotových výdajů advokáta 300 Kč podle § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., 21% daní z přidané hodnoty ze součtu uvedených částek a zaplaceným soudním poplatkem z dovolání 14 000 Kč, celkem 17 388 Kč. Lhůta k plnění byla stanovena podle § 160 odst. 1 o. s. ř., místo plnění podle § 149 odst. 1 o. s. ř.

P o u ě n í: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

Nesplní-li povinný, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí (exekuci).

V Brně dne 5. 9. 2023

JUDr. Martina Vršanská v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Veronika Sobotková